मगर मातृभाषी विद्यार्थीहरूले नेपाली भाषाको पदसङ्गतिमा गर्ने त्रुटिहरूको अध्ययन

शोधार्थी

मुना लामिछाने मगर

परीक्षा क्रमाङ्क : २१४००८३/२०७५/सन् २०१९

त्रि. वि. दर्ता नं :९-२-१०५६-११-२०१३

शैक्षिक वर्ष : २०७३/०७४

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली भाषाशिक्षा

विभाग अर्न्तगत स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको

नेपा. शि. (५९८) पाठ्यांशको

प्रयोजनार्थ प्रस्तुत

शोधपत्र

सुकुना बहुमुखी क्याम्पस

नेपाली भाषा शिक्षण विभाग

सुन्दरहरैंचा, मोरङ

२०७७/२०२०

विषय : मूल्याङ्कनका लागि शोधपत्र सिफारिस गरिएको सम्बन्धमा ।

श्री शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

नेपाली भाषा शिक्षण विभाग

सुकुना बहुमुखी क्याम्पस

सुन्दरहरैंचा, मोरङ

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत भाषा शिक्षा विभाग स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको नेपा.शि. ५९८ को प्रयोजनका लागि प्रस्तुत "**मगर मातृभाषी विद्यार्थीहरूले नेपाली भाषाको पदसङ्गतिमा गर्ने त्रुटिहरूको अध्ययन**" शीर्षकको शोधपत्र मुना लामिछाने मगरले मेरो निर्देशनमा रही मिहिनेतका साथ तयार पार्नुभएकाले यस शोधकार्यप्रति म सन्तुष्ट छु । अतः यस शोधकार्य मूल्याङ्कनका लागि विभागसमक्ष सिफारिस गर्दछु ।

शोधपत्र समावेश गरिएको मिति : २०७७/०९/०५

....

दिपक गौतम

शोध निर्देशक

प्रतिबद्धतापत्र

त्रिभुवनविश्वविद्यालयशिक्षाशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपालीभाषाशिक्षाविभाग स्नातकोत्तर तहद्वितीयवर्षको नेपा.शि. ५९८ को प्रयोजनकालागि प्रस्तुत**मगर मातृभाषीविद्यार्थीहरूले नेपालीभाषाको पदसङ्गतिमागर्ने त्रुटिहरूको अध्ययन**शीर्षकको शोधपत्रमौर्लिक रूपमातयार पारेको छु । यसमा समाविष्ट गरिएका सामाग्रीहरूलाई अन्यप्रयोजनकालागिकहीँकतैलिखिततथाविद्युतीय माध्यमहरूबाट प्रकाशन र प्रसारण गर्ने कार्य गरेको छैन । यस शोध पत्रमाप्रयोग भएकाकुनै पनिसामग्रीहरूलाई मैले अनैतिक रुपमालिइएको छैन ।

....

मुना लामिछाने मगर

एम.एड्. दोस्रो वर्ष

नेपालीभाषा शिक्षण विभाग

मिति : २०७७/ /

कृतज्ञताज्ञापन

त्रिभुवनविश्वविद्यालयशिक्षशास्त्र संकायनेपालीभाषाविभागएम.एड. दोस्रो वर्षको आंशिकआवश्यकता पूरा गर्न **मगर मातृभाषीविद्यार्थीहरूले नेपालीभाषाको पदसङ्गतिमागर्ने त्रुटिहरूको अध्ययन**शीर्षकमा यो शोधपत्रतयार गरिएको छ ।

प्रस्तुतशोधपत्रतयार गर्नेकार्यमाप्रारम्भ देखि अन्त्य सम्मनियमित सुपरीवेक्षण, मार्ग निर्देशन र अमूल्य सुझावदिनु हुनेशोध निर्देशकश्री दिपकगौतमज्यूलाई हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु साथै विभागीयप्रमुखउमनाथ भट्टराई ज्यूलाई पनिधन्यवाददिन चाहान्छु । त्यसै गरी प्रशासनिकरूपमा सहयोग गर्नु हुने क्याम्पस प्रमुखचन्द्रमणी राई ज्यू र स्नातकोत्तर कार्यक्रम संयोजक केशवराज भट्टराईज्यूमाहार्दिक कृतज्ञता ज्ञपान गर्दछु । साथै यस विभागका सम्पूर्ण आदरणीय गुरु ज्यूहरूप्रतिआभार प्रकट गर्दछु । मलाईं यो अध्ययनकालागिआवश्यक पर्ने सन्दर्भ सामाग्रीहरूउपलब्ध गराई सहयोग गर्नु हुने सुकुनाबहुमुखीक्याम्पस पुस्तकालय परिवारलाई हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

अध्ययनको क्रममातथ्याङ्क एवं सूचनाउपलब्ध गराएर सहयोग पुऱ्याउनु हुने नमूना छनोटमा परेकाविद्यालय, विद्यार्थी तथासम्पूर्ण व्यक्तिहरूप्रतिहार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । साथै अध्ययनको क्रममाअमूल्य सहयोग र सुझावदिने मेराबुबापुन्यप्रसाद मगर र आमा रत्नकुमारी मगर लगायतमेरो परिवारको सम्पूर्ण सदस्यहरू र सम्पूर्ण मित्रहरूप्रतिपनिआभार व्यक्तगर्दछु ।

अन्त्यमा यस शोध पत्रलाई कम्प्युटर टाइप गरी विशेष सहयोग पुऱ्याउने मोर्डन फोटो स्टूडीयो तथा कम्प्युटर सेन्टरकाप्रो. धर्मेन्द्र दुलाललाई पनिधन्यवाददिन चाहन्छु ।

मिति : मुना लामिछाने मगर

शोधसार

प्रस्तुत“मगर मातृभाषीविद्यार्थीहरूले नेपालीभाषाको पदसङ्गतिमागर्ने त्रुटिहरूको अध्ययन”शीर्षकको शोध रहेको छ । मगर मातृभाषीविद्यार्थीहरूले नेपालीभाषालाई खोस्रो भाषाका रुपमासिक्दाभगर भाषाको प्रभाव नेपालीभाषामा पर्न सक्ने हुँदा नेपालीभाषाकाविभिन्नपक्षहरूमा त्रुटि हुने सम्भावना बढी भएकाले स्तरीय नेपालीभाषासिक्ने सिकारुहरूकालागियीअध्ययन समस्यामूलक रहेको छ । यस अनुसन्धानको उद्देश्यमाध्यमिकतहकामातृभाषीविद्यार्थीहरूले स्तरीय नेपालीभाषासिक्दा, मगर पदसङ्गतिमागर्ने त्रुटिहरूको पहिचानगर्नु, ती त्रुटिहरूको वर्णन र विश्लेषण गर्नु र ती त्रुटिहरूको निराकरणका उपायहरू पत्तालगाई सुझावहरू प्रतुतगर्नु रहेको छ ।

यस शोधमालिङ्ग, बचन, पुरुष र आदरका सङ्गतिकाआधारमा पदसङ्गतिको अध्ययनगर्नु विषयगत क्षेत्र रहेको छ भने भौगोलिक क्षेत्र अन्तर्गत मोरङ जिल्लाको केराबारी गाउँपालिका वडा नं. ८ र ७काजम्मा २ वटा माध्यमिकविद्यालवयहरू रहेका छन् । त्यसै गरी नमुना छनोट अन्तर्गत असम्भावनानमुना छनोट गरिएको छ ।

प्रस्तुत अनुसन्धानमा परिच्छेद एकमाशोधपत्रको रूपरेखा, परिच्छेद दुईमा सैद्धानितक अवधारणात्मक ढाँचा समावेश गरिएको छ । त्यसैगरी तीनमाअध्ययनविधि र प्रक्रिया, परिच्छेद चारमानतिजाको व्याख्याएवम् विश्लेषण तथन परिच्छेद पाँचमानिष्कर्ष, सुझाव र भावी अनुसन्धान रहेको छ ।

विषय सूची

शीर्षक **पृष्ठ नं.**

प्रतिवद्धतापत्र I

सिफारिस पत्र II

स्वीकृतीपत्र III

कृतज्ञताज्ञापन IV

शोधसार V

विषयसूचि VII

तालिका सूची X

परिच्छेद एक
परिचय

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि १

१.२ समस्याको कथन ३

१.३ अध्ययनको उद्देश्य ४

१.४ अनुसन्धानात्मकप्रश्नहरू ४

१.५ अध्ययनको महत्त्व ५

१.६ अध्ययनको परिसीमा ६

१.६.१ भौगोलिक क्षेत्र ६

१.६.२ विषयगत क्षेत्र ७

१.७प्रयोगभएकापारिभाषिकतथाप्राविधिकशब्दहरू ७

परिच्छेददुई
सम्बन्धित साहित्यको पुनरवलोकन र अवधारणात्मक ढाँचा

२.१ सैद्धान्तिक साहित्यको पुनरवलोकन ८

२.२ सम्बन्धित साहित्यको पुनरवलोकन ९

२.२.१ पाठ्यपुस्तकको पुनरवलोकन ९

२.२.२ शोधग्रन्थहरूको पुनरावलोकन १०

२.३ पुनरावलोकनको उपदेयता १३

२.४ सैद्धान्तिक /अवधारणागत ढाँचा १६

परिच्छेदतीन

अध्ययनको विधि र प्रक्रिया

३.१ अध्ययनको ढाँचा र विधि १८

३.२ नमुना जनसङ्ख्या र छनोट प्रक्रिया १८

३.३ अध्ययन क्षेत्र १९

३.४ तथ्याङ्क सङ्कलनका साधन र तरिका १९

३.४.१ प्राथमिकश्रोत १९

३.४.२ द्वितीय स्रोत १९

३.४.३ तथ्याङ्क सङ्कलनका तरीका २०

३.५ तथ्याङ्कको व्याख्या र विश्लेषणप्रक्रिया २०

परिच्छेदचार

व्याख्यातथाविश्लेषण

४.१ परिचय २१

४.२ कर्ता र क्रिया सङ्गतिमाभएका त्रुटिहरू २२

४.२.१ लिङ्गगत त्रुटिहरू २३

४.२.२ वचन सङ्गतिगत त्रुटिहरू २८

४.२.३ पुरुषगत त्रुटिहरू ३०

४.२.४ आदरगत त्रुटिहरू ३२

४.३ कर्म र क्रिया सङ्गतिमाभएका त्रुटिहरू ३४

४.३.१ लिङ्गगत त्रुटिहरू ३५

४.३.२ वचनगत त्रुटिहरू ३६

४.३.३ पुरुषगत त्रुटिहरू ३७

४.३.४ आदरगत त्रुटिहरू ३८

४.४ विशेषण र विशेष्य सङ्गतिमाभएका त्रुटिहरू ४०

४.४.१ लिङ्गगत त्रुटिहरू ४०

४.४.२ वचनगत त्रुटिहरू ४२
४.४.३ पुरुषगत त्रुटिहरू ४३
४.४.४ आदरगतविशेषण र विशेष्य त्रुटिहरू ४५
४.५ भेदक र भेद्य सङ्गतिमाभएका त्रुटिहरू ४७
४.५.१ लिङ्गगत त्रुटिहरू ४७
४.५.२ वचनगत त्रुटिहरू ४९
४.५.३ पुरुषगत त्रुटिहरू ४९
४.५.४ आदरगत त्रुटिहरू ५०
४.६ पदसङ्गतिगत त्रुटिका कारणहरू ५१
४.६.१ कर्ता र क्रिया सङ्गतिमा त्रुटिहुनाका कारणहरू ५२
४.६.२ कर्म र क्रिया सङ्गतिमा त्रुटि हुनाकाकारणहरू ५४
४.६.३ विशेषण र विशेष्य सङ्गतिमा त्रुटि हुनाकाकारणहरू ५६
४.६.४ भेदक र भेद्य सङ्गतिमा त्रुटि हुनाकाकारणहरू ५७
४.७ त्रुटि निराकरणका उपायहरू ५९
४.७.१ कर्ता र क्रिया सङ्गतिका त्रुटि निराकरणका उपायहरू ५९
४.७.२ कर्म र क्रिया सङ्गतिका त्रुटिनिराकरणका उपायहरू ६०
४.७.३ विशेषण र विशेष्यका त्रुटिनिराकरणका उपायहरू ६१
४.७.४ भेदक र भेद्य सङ्गतिका त्रुटि निराकरणका उपायहरू ६३
४.८ प्राप्तितथा सारांश ६४
४.८.१ प्राप्ति ६४
४.८.२ सारांश ६५

परिच्छेदपाँच

निष्कर्ष र सुझावहरू

५.१ निष्कर्ष ६७
५.२ सुझावहरू ६९
५.२.१ नीतितहकालागि सुझावहरू ६९

५.२.२ अभ्यास तहकालागि सुझाव ७१
५.२.३ अनुसन्धानतहकालागि सुझाव ७२
५.३ भावी अनुसन्धान ७२
सन्दर्भ सामग्रीहरू
अनुसूची

तालिका सूची

तालिका विवरण	पृष्ठ
तालिका नं. १ :नेपालीभाषाको लिङ्ग सङ्गतिका शुद्ध वाक्यहरू	२४
तालिका नं. २ : स्त्रीलिङ्ग भए अस्त्रीलिङ्ग र अस्त्रीलिङ्ग भए स्त्रीलिङ्ग बनाउन	२४
तालिका नं. ३ : लिङ्गगततथ्याङ्कविवरण	२५
तालिका नं ४ : नेपालीभाषा र मगर भाषाको लिङ्ग सङ्गतिमातुलना	२६
तालिका नं. ५ : नेपालीभाषामामानवेत्तर प्रयोग	२७
तालिका नं. ६ :वचन सङ्गतिगत त्रुटियुक्त वाक्यहरू	२८
तालिका नं. ७ : वचन सङ्गतितथ्याङ्क	२९
तालिका नं. ८ : मगर र नेपालीभाषाको वचनव्यवस्थाकातुलनात्मकवाक्यहरू	२९
तालिका नं. ९ : पुरुष सङ्गतिअभ्यास	३०
तालिका नं. १० : पुरुष सङ्गतितथ्याङ्क विवरण	३१
तालिका नं. ११ : मगर भाषा र नेपालीभाषाको पुरुषगततुलना	३१
तालिका नं. १२ : आदरगत सङ्गति	३३
तालिका नं. १३ : आदरगत त्रुटिको तथ्याङ्क	३३
तालिका नं. १४ : कर्मवाच्यका समस्याहरू	३७
तालिका नं. १५ : नेपालीभाषा र मगरभाषाको पुरुषगततुलना	३८
तालिका नं. १६ : आदरगत सङ्गतितालिका	३९
तालिका नं. १७ : लिङ्गगतविशेषण विशेष्यको तुलना	४०
तालिका नं. १८ : विशेषण विशेष्यको सङ्गति समस्या	४१
तालिका नं. १९ : विशेषण विशेष्यको लिङ्ग सङ्गतितथ्याङ्क	४१
तालिका नं. २० : नेपालीभाषा र भाषीभाषाको मानवेतर विशेषण विशेष्यतुलना	४२
तालिका नं. २१ : वचनगत, विशेषण, विशेष्यको समस्या	४२
तालिका नं. २२ : वचनगततथ्याङ्क विवरण	४३
तालिका नं. २३ : वचनगतविशेषण विशेष्यका समस्या	४४
तालिका नं. २४ : आदरगतविशेषणविशेष्यतुलना	४६

तालिका नं. २५ : विद्यार्थीका त्रुटि युक्त सङ्गति ४७
तालिका नं. २६ : लिङ्गगत भेदक भेद्य सङ्गति समस्या ४८
तालिका नं. २७ : वचनगत भेदक भेद्य सङ्गति समस्या ४९
तालिका नं. २८ : पुरुषगत भेदक भेद्य सङ्गति समस्या ५०
तालिका नं. २९ : आदरगत भेदक भेद्य सङ्गति समस्या ५१
तालिका नं. ३० : कर्ता र क्रिया सङ्गतितुलना ५२
तालिका नं. ३१ : विशेषणविशेष्य सङ्गति ५६
तालिका नं. ३२ : भेदक र भेद्य सङ्गतितुलना ५८